

Jó úton az ajánló bibliográfia-készítés!

Véleményünk szerint az a jó ajánló bibliográfia, amely — a társadalom különböző rétegeit figyelembe véve — az általános műveltség és a világnézet fejlesztését szolgálja, de emellett segítséget nyújt az olvasó tervszerű önképzéséhez, vagy egy-egy időszerű kérdés megértéséhez is. Formailag a könnyen áttekinthető és a tetszetős külsejű kiadvány érdemli meg a dicséretes jelzót.

A Veszprémi Megyei Könyvtárnak *A művelt bányász* című ajánló bibliográfiája és a Jászberényi Járási Könyvtár *Mit olvassunk?* sorozatcím alatt most megjelent: *Búzatermesztés; Cukorrépa, dohány, napraforgó; Kertészet; Sertés-tenyésztés; Szarvasmarhatenyésztés; Szőlőtermesztés* című összeállítása magán viseli a jó és hasznos bibliográfia fel-sorolt ismérveit.

A *művelt bányász* alcíme világosan megmondja, hogy a szerzők kinek javasolják a feltárt könyvanyagot; „Bányász munkasakadémiák hallgatói részére”. Az első pillanatban úgy tűnik, hogy merész vállalkozás éppen a legnehezebb fizikai munkát végző dolgozók részére készíteni ajánló jegyzéket. Egyrészt azért, mert még nem mondható általánosnak, hogy a fáradt munkás ráérő idejében szakkönyveket is olvas, másrészt nem rendelkezünk elegendő általános és alapfokú bányászati szakkönyvvel sem.

Mégis helyes volt a vállalkozás! Munkások önképzésének a segítségével van szó, amelynek minden bizonnyal hatása lesz a termelőmunkára. És gondos válogatással találtak megfelelő könyvanyagot is. Bizonyíték erre a jegyzék 42 könyve: egytől egyig hatékony közvetítője az általános műveltségnek és a korszerű szak-ismereteknek.

A *Mit olvassunk?* sorozat mezőgazdasági dolgozók részére készült. Termelési ágazatonként ismerteti a legújabb alap- és középfokú szakkönyveket. A szakágazatonként különálló és leperello szerűen szétnyitható jegyzékekben az olvasók gyorsan megtalálhatják azt a könyvet, amelyre éppen szükségük van.

A bibliográfiák készítésénél vagy vizsgálataánál első kérdés mindig az, hogy kinek szánjuk a feltárandó anyagot. Ilyen szempontból jól választott mindkét jegyzék! Viszont az általunk megvizsgált harmadik bibliográfia, *Az ember és a természet* című összeállítás — bár *A művelt bányász*-szal egy időben jelent meg, és ugyanaz a könyvtár adta ki — eléggé általánosan fogalmazza meg, a „kinek szól” kérdését: „...előadóknak, hallgatóknak, olvasóknak és *mindenkinek*, akit

érdekelnek az élő és élettelen világ jelenségei”, — írja bevezetésében. *Az ember és a természet* című kiadványnak túlságosan általános a címe is. Ahhoz, hogy felkeltsük az emberek érdeklődését, mindig pontosan meghatározott ismeretágak anyagát kell elébük tárunk. A kiadványt hasznosabb lenne „Korunk fizikája”, „Ösállatok nyomában”, „Földalatti ösvényeken” stb. fejezetekre bontva külön-külön megjelentetni.

A tárgyválasztásnál mindig vegyük figyelembe a különböző érdeklődésű olvasócsoportok sajátos igényeit.

A *művelt bányász* tartalmi szempontból is értékes összeállítás. Megvalósítja az igényfelkeltés fontos követelményét. A termelőmunkával foglalkozó bányászok a bibliográfiában megtalálják mindazokat a könyveket, amelyek segítségével bővíthetik ismereteiket. Az egyes részlet témák — mint például „A bányászat története és fejlődése”, „Bányászat és természettudomány”, „A bányászat helye és szerepe a népgazdaságban”, „A bányászat szakmai problémái”, „A tudomány új utakon”, „Írók a bányászokról” — alkalmasak az érdeklődés felkeltésére.

Az összeállítás a könyvek sorrendjének megállapításánál figyelembe veszi a fokozatosság elvét. A bányászat történetének könyveivel kezdi az ismeretterjesztő művek felsorolását és a *Korunk csodái*-nak, *A holnap gépei*-nek ismertetésével fejezi be. A fejezeteken belül is betartja a fokozatosságot. „A bányászat szakmai problémái” című részben a *Bányagépek kezelése és karbantartása* az első ajánlott mű, amely a népszerű Ipari Szakkönyvtár sorozatban jelent meg. Utolsónak Zambó János: *Bányaművelés*-ét említi mint összefoglaló jellegű kézikönyvet. A válogatás gondosságát jelzi az is, hogy a jegyzék nem tartalmaz olyan műveket, vagy olyan, iskolai célokra szánt füzeteket, amelyek nem keltik fel az olvasók figyelmét. Nem vesz fel túl magas színvonalú, különleges szakkérdésekkel foglalkozó műveket sem. Viszont a kiadvány javára válna még néhány friss folyóirat-cikk felsorolása is.

A bibliográfia „Írók a bányászorsról” című utolsó fejezete nívós szépirodalmi műveket ajánl. (Doherty: *Bányaomlás*, Stil: *Omlasztás*, Zola: *Germinal* stb.) Kéveset javasol, de ez a kevés több, mint egy nagy könyvhalom, amely tele sematikus művekkel. A többi fejezetekben is 5–6 könyv az átlag.

A *Mit olvassunk?* mezőgazdasági sorozat szerkezeti felépítése már csak részben valósítja meg a fokozatosság elvét. A

jegyzékek mindegyike ugyanis két részből áll: Az első rész a címben köztölt szakágazat általános műveit, a második a termelési ágazat szakmunkáit sorolja fel betűrendben. Helyesebb módszer lenne, ha mindkét rész könyveit betűrend helyett a fokozatosság sorrendjében ajánlanák, annál is inkább, mert a jegyzékekben a könyvekről nincs tartalmi ismertetés. Így az olvasó nem tudja, hogy melyik könyv felel meg képzettségi színvonalának.

A *művelt bányász* című összeállítás annotálva jelent meg, de az annotációk gyengék. A 15—17 soros tartalmi ismertetésekből csak néhány sor szól a könyv lényegéről. Sok az általánosság, a könyv „nevelési céljának” a bizonygatása. Félegyházi Dezső: *Szénbányászati újtások könyvének* annotációja például így kezdődik: „A könyv az utóbbi évek szénbányászati újtásainak leírását tartalmazza. Kifejezetten a szénbányászati dolgozók számára készült. Ismerteti az újtásokra vonatkozó rendeleteket...” — mindezeket elmondja a cím is! Császár Pál: *Biztonság a bányászatban* című könyvének ismertetése hosszasan bizony-

gatja a bányászat szépségeit és veszélyességét a tömör tartalmi mondanivaló helyett. Az *ember és a természet* című ajánló bibliográfia annotációi már jobbak. A könyv tartalmának lényegét ismertetik röviden és színesen.

A *művelt bányász* formája is tetszetős. Borítólapja, belső illusztrálása modern, mutatói áttekinthetők. A *Mit olvassunk?* sorozat röplap jellege kiválóan elősegíti az olvasótoborzást.

A kiadványok bizonyítják, hogy a közművelődési könyvtárosok — a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Bács-Kiskun és a Somogy megyei könyvtárak kezdeményezése után — mind jobban felszámolják egyoldalú szépirodalmi szemléletüket. Bátran hozzáfognak a helyi jellegű, termelési vonatkozású irodalom feltárásához és népszerűsítéséhez. A Veszprémi Megyei Könyvtár említett két bibliográfiájának felhasználását főként a megye szakszervezeti könyvtárai segítik elő a munkásság körében, helyes módszerrel találván meg ezzel a könyvtári hálózatok közötti együttműködésnek.

Pelejtei Tibor

Könyvtáros hallgatók írják...

A könyvtári munkafolyamatok közül engem legjobban a bibliográfia és a dokumentáció köt le. Ezt a munkát figyeltem nagyobb gonddal Nyíregyházán is. A módszertani csoport a gyakorlatban csak egy főből áll. Munkája rengeteg, ideje tizedannyi sem. Feladata többek között a könyvtár kiadványainak szerkesztése. Egészen magas szintű bibliográfiák kerültek ki a keze alól. Különösen biztos kézzel, hozzáértéssel szerkeszti a különböző alkalmakra készítendő, annotált ajánlójegyzékeket. Mindig szem előtt tartja, hogy ideológiailag is irányítani kell. Igen népszerűek az azonos témakört felölelő irodalmi művekből összeállított jegyzékek. Ilyen volt a nőnapra készített „Nő az irodalomban”. A tulajdonképpeni bibliográfia előtt egy-egy jól megválasztott, érdeklődést felkeltő szemelvény található. A „Tíz könyv az igazságról” és a „Békéért” c. kiadvány egészen magas szintű, kezdő és a már „gyakorlott” olvasónak egyformán nyújt valami újat, érdekeset. A „Békéért” izlésesen illusztrált, eredeti dúcokról készült fametszeti esztétikailag is kellemes látványt nyújtanak.

Kezdő olvasók részére ajánló jegyzéket állítottunk össze. Még frissek az egyetemen elsajátított ismeretek, örömmel akartuk hát összevetni elméleti tudásunkat a gyakorlattal. Teljes lelkesedéssel vetettük magunkat a munkába. Sikert is jókora céduला mennyiséget összeszednünk. Aztán fájó szívvel rostáltuk meg, mert a javából is a legjavát kiválasztani nem tartozik a könnyű dolgok közé.

Ezt a jegyzéket akkor adják a kezdő olvasó kezébe, amikor belép a könyvtárba. Beszélgetnek vele, érdeklődnek munkája, élete felől, eddigi olvasmányairól. Mindezt szinte észrevétlenül lehet megtenni, mint ahogy ma is teszi az egyik legkiválóbb kölcsönző. Ekkor kellene a jegyzék és egy-két utalás arra, hogy mit is olvasson elsőknek. Szemmel láthatóan érdeklődni fog aziránt, amit ajánlanak neki. Persze ez nem sablon, hanem a valóságban sok változata van, a lényeg, hogy megkapja, és útbagazattal kapja meg a jegyzéket az olvasó. Én a formát is megváltoztatnám. Nem füzet alakban adnám kézbe, hanem laponként, vagy izléses kis tasakban. Akkor a könyvtáros már eleve kivehetné belőle a nem szükséges részeket, és az olvasó érezné, hogy ezt csak neki szánták, nem sokszorosítvány, amit mindenki kézbe vehet.

De nézzük csak a csoportokat. Lehet valamiféle jegyzéket a kezdő olvasó kezébe adni „Régi magyar irodalom” címszóval? Még akkor sem, ha a cím nem a régi irodalmat rejti, hanem Adyt, Móriczot, József Attilát. Még Bessenyeit sem lehet ekkor